

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(14-15 жовтня 2022 р.)**

2 том

ОДЕСА 2022

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 14-15 жовтня 2022 р.). — Т.2. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. — 163 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Протокол № 4 від 27.10. 2022 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Демидова Віола Григорівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри сольного співу Одеської національної музичної академії імені Антоніни Нежданової.

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2022

Ню ЮЙДАНЬ

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Науковий керівник І. Левицька

*кандидат педагогічних наук, доцент
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ

***Анотація.** У статті розглядається проблема формування організаційних умінь майбутніх керівників хорових колективів. Висвітлюється специфіка професії хорового диригента. Розглядаються традиційні та сучасні методики формування досліджуваного феномену: синектика, гра, «мозковий штурм».*

***Ключові слова:** керівник хорового колективу, проблемно-пошуковий метод навчання, мозковий штурм, синектика, рольова гра, комунікація.*

SOME ASPECTS OF FORMING THE ORGANIZATIONAL SKILLS OF FUTURE LEADERS OF CHOIR GROUPS

***Abstract.** The article examines the problem of forming the organizational skills of future leaders of choral groups. The specifics of the choral conductor's profession are highlighted. Traditional and modern methods of formation of the studied phenomenon are considered: synectics, game, «brainstorming».*

***Key words:** leader of the choir, problem-based learning method, brainstorming, synectics, role play, communication.*

Сучасні трансформації в системі вищої професійної освіти України спрямовані на створення умов для підготовки спеціалістів відповідно до вимог і потреб сучасності. Це зумовлено, насамперед, прагненням нашої держави інтегруватись в європейський освітній простір.

Нова парадигма вищої освіти й, зокрема, фахової підготовки майбутнього педагога-музиканта приділяє велику увагу підвищенню інтелектуального потенціалу нації, посилення культурологічної спрямованості навчання молодого покоління та його реалізації, індивідуалізації, гуманізації, інтеграції, народності. Стратегія розвитку мистецької освіти сьогодення пов'язана із внесенням інноваційних перетворень до її змісту й має ґрунтуватись на вирішенні завдань щодо якісної підготовки професійно компетентного педагога-музиканта, що потребує удосконалення мистецько-технологічних шляхів її реалізації (Буць,

2006, с. 32).

У світлі вищезазначеного постає необхідність удосконалення підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти з урахуванням того, що фахова підготовка, зокрема диригентська та вокально-хорова, є основою їх подальшої музично-педагогічної діяльності. Це зумовлює необхідність розробки методичного забезпечення здобувачів у руслі набуття ними фахової компетентності, питомою складовою якої вбачається сформованість організаційних умінь.

Так, вивчення питання про становлення особистості хорového диригента звертали увагу у своїх наукових розвідках А. Єгоров, Г. Єржемський, К. Пігров, К. Птиця, С. Козачков, В. Мінін, К. Ольхов та ін.

Керувати людьми – завдання вкрай складне. Музичним колективом керувати ще складніше, адже кожна репетиція має надавати учасникам творчого процесу радість музичного «відкриття», хай навіть невеликого. Керівник хорového колективу зобов'язаний володіти – умінням оперативно вирішувати конкретні завдання як вокально-хорового виконавства (ладу, ансамблю, інтерпретації творів), так і адміністративно-організаційними вміннями і навичками, які в першу чергу передбачають наявність комунікативних здібностей. Як відомо, найважливішими психологічними якостями керівника хорového колективу є вміння спілкуватися з людьми, вміння налагоджувати ділові, творчі взаємини з колективом та використовувати ці вміння у реалізації своїх художніх намірів.

Перед керівником завжди стоїть складне завдання – підкорити різноманітність виконавських темпераментів і спрямувати творчі імпульси в єдине русло, що часто пов'язано з виникненням конфліктних ситуацій.

У контексті вищезазначеного цікавим видається дослідження Н. Буць. Дослідниця зазначає, що до диригентів-диктаторів сучасники відносили великого італійського диригента А. Тосканіні. До таких же диктаторів належав і відомий німецький композитор й диригент Г. Малер, який не допускав з боку музикантів жодного прояву творчої ініціативи. Але ж диригенти демократичних позицій довіряють колективу, допускаючи співробітництво та творчу ініціативу. До таких демократичних диригентів належали А. Нікіш та В. Фуртвенглер (Буць, 2006, с. 15).

Отже, хорovým колективом можна керувати виходячи як з авторитарних, диктаторських принципів, так і колегіальних. Перефразовуючи вислів відомого українського хорového диригента А. Авдієвського, можна сказати що «в ідеалі – хор має бути блискучим співрозмовником диригента» (Буць, 2006, с. 15). Дійсно, паритет мотивацій у процесі спільної художньої інтерпретації, яка знаходиться

під контролем диригента, є запорукою успішного хорового виконавства, коли провідним стає не принцип «розділяй і володарюй», а «об'єднуй та спрямовуй».

За вмілого керівництва диригент і хоровий колектив стають командою однодумців, тому однією з основних проблем виховання особистості диригента-хормейстера на сучасному етапі є формування у них вольового початку та впевненості в собі, а також прояву активно-емоційного вираження власного «Я».

Парадоксальність професії керівника хору полягає в тому, що він не має можливості управління власним «хоровим інструментом», тоді як будь-який виконавець-інструменталіст з перших днів навчання перебуває в діалозі зі своїм постійним музичним «партнером». Процес реального управління хоровим колективом здобувач отримує лише на заняттях з хорового класу та інколи в процесі проходження виробничої практики. Таким чином, виникає потреба у розвитку особливої якості внутрішнього слуху, що дозволяє відтворювати звучання хору під час занять у класі хорового диригування; великого обсягу самостійної роботи з накопичення слухацького досвіду сприйняття хорової музики; присутності на інших хорових репетиціях, включаючи методи дистанційного навчання (Топузов, 2010, с. 20).

Розглянемо методи, які можуть сприяти формуванню організаційних умінь у майбутніх керівників хорових колективів. На нашу думку, проблемно-пошуковий метод навчання є найбільш результативним під час навчання у закладах вищої освіти, оскільки, перш за все, спрямований на спонукання інтересу до хорової літератури, мотивації до вивчення нових музичних творів. Тут суголосні з думкою С. Кулікової, що такий метод навчання призводить до пошуку необхідних засобів художньої виразності через розуміння музичного змісту хорової партитури, а також за допомогою екскурсу в суміжні види мистецтва – літературу, поезію, живопис, історію світової культури, театр, кіно (Кулікова, 2021, с. 126).

Спираючись на дослідження С. Кулікової, вважаємо, що для розвитку у студентів фантазії, уяви, інтелектуального та художнього мислення використовуються традиційні та сучасні методики, серед яких найбільш ефективними є синектика, гра, «мозковий штурм» тощо. Застосування теорії синектики передбачає розвиток всіх видів аналогій (прямі, символічні, особистісні). Комплексне використання символічних аналогій, асоціацій та синектетичних образів допомагає формуванню умінь бачити звук, чути колір, відчувати музику в русі тощо (Кулікова, 2021, с. 126).

Ефективними зарекомендували себе також рольові ігри. Наприклад, «Суд над співом», де роль обвинуваченого, захисника, прокурора, свідків та присяжних виконують студенти, а координуюча роль належить диригенту. У грі «Перевтілення» студент під час виконання однієї й тієї ж вправи демонструє різні

типи керівника. Гра-фантазія на тему «Якби я зміг поговорити з...» розвиває не тільки образну сферу мислення, а й наближає здобувачів до стилістично вірного трактування творів, які вивчаються та виконуються на заняттях з хорового класу або хорового диригування. Студентам старших років навчання можна запропонувати гру «Диригентський поєдинок», під час якої потрібно знайти вирішення передбачуваних конфліктних ситуацій. Для створення внутрішньої скарбнички інтонацій, рухів, поглядів можливі варіанти різної характерної вимови тексту, посмішки або руху з різним смисловим значенням тощо (Буць, 2006, с. 17).

Застосування методу «мозковий штурм» актуалізує прийняття здобувачами будь-яких, навіть найпарадоксальніших пропозицій під час вирішення певних питань. Можливість мати право на помилку знімає емоцію страху зробити її і розкріпачує мислення студента, уяву, створює позитивний емоційний настрій. І, як наслідок, вирішує конфліктні ситуації, що мають місце під час репетиційного процесу (Топузов, 2010).

Таким чином, на основі всього вищевикладеного можемо зробити висновок, що майбутній керівник хорового колективу повинен мати наступні сформовані особистісні якості та життєві цінності: 1) моральність – духовна зрілість, повага до людей, відповідальність, почуття колективізму; 2) інтелект – прагнення до нового, глибокі знання в різних галузях мистецтва, раціональність, логічність, вміння опановувати та систематизувати інформацію, здатність до критичного аналізу та творчого пошуку; 3) воля – цілеспрямованість, самоволодіння, самостійність, незалежність, готовність до зміни видів діяльності у зв'язку з обставинами; 4) емоційність – співпереживання, оптимізм, витримка, комунікативна креативність; 5) почуття сцени – артистизм та висока сценічна культура; 6) професійна компетентність – музикальність, розвинений гармонійний, поліфонічний та тембровий слух, стійке почуття ритму, музична пам'ять; педагогічна обдарованість, художній смак та почуття стилю; здатність до концентрації внутрішньої енергії, швидкість реакції, психомоторна координація; вміння налагоджувати партнерські відносини, соціальна активність тощо.

Література

1. Буць, Н. М. (2006). Професійна підготовка майбутніх педагогів-хормейстерів вищої школи. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки», 3(50), 12–19.*
2. Кулікова, С. В. (2021). Проблемно-пошукові методи навчання в класі основного музичного інструменту (фортепіано). *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 199, 125–129.*

3. Топузов, О. М. (2010). Розвиток технології проблемного навчання як засобу саморозвитку особистості в навчально-виховному процесі. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 29, 18–25.

Маргарита ЧУЙКО

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Науковий керівник Г. Реброва

*кандидат педагогічних наук
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛУ

***Анотація.** У статті розглядається питання формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного вокалу. На основі аналізу наукової літератури автор визначає сценічну культуру як особистісну якість виконавця, що забезпечує реалізацію художнього змісту музичного твору в процесі його виконання на сцені з метою вирішення завдання залучення до мистецтва масового глядача.*

***Ключові слова:** майбутній учитель музичного мистецтва, естрадний вокал, сценічна культура, методичні орієнтири.*

FORMATION OF STAGE CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART BY MEANS OF POPULAR VOCAL

***Abstract.** In the article, the author examines the issue of forming the stage culture of future music teachers by means of pop vocals. Based on the analysis of scientific literature, the author defines stage culture as a personal quality of the performer, which ensures the realization of the artistic content of the work of art in the process of its performance on stage in order to solve the task of attracting a mass audience to art.*

***Keywords:** future teacher of musical art, pop vocals, stage culture, methodical guidelines.*

Важливою складовою фахового становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва є вокально-виконавська підготовка – найбільш складна і